

Облікова картка НДДКР

Державний обліковий номер: 0224U000170

Державний реєстраційний номер: 0121U107538

Відкрита

Дата реєстрації: 03-01-2024

1. Етапи виконання

Номер етапу: 1

Назва етапу: Публікація циклу наукових статей у виданнях: "Український історичний журнал", "Україна в Центральній Східній Європі", "Ruthenica". Публікація монографії «Соціальна організація і суспільна комунікація у Київській Русі». Публікація монографії «Церковний устав князя Володимира: походження та історія». Апробація результатів роботи у публічних виступах на міжнародних наукових конференціях, науково-просвітницьких лекціях, виступах у ЗМІ. Підготовка аналітичної записки "Соціальна організація, моделі соціальної поведінки та форми суспільної комунікації в Давній Русі (відображення та трансляція у писемній та матеріальній культурі)". Укладання заключного звіту.

Початок етапу: 01-2021

Закінчення етапу: 12-2023

Вид звітнього документа: Остаточний звіт

2. Виконавець

Назва організації: Інститут історії України Національної академії наук України

Код ЄДРПОУ/ІПН: 05416981

Підпорядкованість: Міністерство освіти і науки України

Адреса: вул. М. Грушевського, буд. 4, м. Київ, Київська обл., 01001, Україна

Телефон: 380442796362

Телефон: 380442785278

3. Власник результатів НДДКР (продукції)

Назва організації: Національна академія наук України

Код ЄДРПОУ/ІПН: 00019270

Адреса: вул. Володимирська, буд. 54, м. Київ, 01601, Україна

Підпорядкованість:

Телефон: 380442343243

E-mail: prez@nas.gov.ua

WWW: <http://nas.gov.ua>

4. Джерела та напрями фінансування

Підстава для проведення робіт: 34 - договір (замовлення) з центральним органом виконавчої влади, академією наук (головними розпорядниками бюджетних коштів на проведення НДДКР)

КПКВК: 6541030

Джерела фінансування

Джерело фінансування: 7713 – кошти держбюджету

Фактичний обсяг фінансування за звітний етап: 3123.862 тис. грн.

5. Науково-технічна робота

Назва роботи (укр)

Соціальна організація, моделі соціальної поведінки та форми суспільної комунікації в Давній Русі (відображення та трансляція у писемній та матеріальній культурі)

Назва роботи (англ)

Social organization, models of social behavior and forms of social communication in Old Rus (reflection and transmission in written and material culture)

Реферат (укр)

Дослідження є спробою комплексного вивчення соціальної взаємодії доби Київської Русі та пізнього середньовіччя. У матеріалах роботи розкрито процеси соціальної комунікації в різних сферах та формування соціальних уявлень у середовищі соціальної еліти та освічених кіл. Застосовуючи новітні методи та підходи історичного дослідження робота: реконструює основні моделі організації соціальних страт Київської Русі та набір соціальних понять давньоруської доби; простежує процес формування князівської ідентичності та династичної пам'яті; розкриває роль матеріальних об'єктів у комунікації ідей влади давньоруськими елітами; досліджує походження соціально значимих давньоруських пам'яток; розкриває особливості рецепції руського літописання у працях польських істориків XV–XVI ст. Актуальність розробки обумовлюється слабким рівнем дослідженості проблем соціальної комунікації в період середньовіччя на просторі центрально-східноєвропейського регіону. У матеріалах проекту здійснено порівняння давньоруських матеріалів з центрально- і навіть західноєвропейськими, а також простеження генетичних зв'язків культурних явищ Русі, Візантії та Центральної й Західної Європи. Тим самим українська складова вписується в європейський середньовічний контекст. Завершений проект не тільки заповнює лакуни у знаннях про минуле України середньовічної доби, а й поглиблює інтеграцію української історіографії зі світовою медієвістикою. Соціальна значимість проекту полягає у виявленні у минулому моделей соціальної комунікації, зокрема між владою та рештою суспільства, відстеження спадковості соціальних традицій на теренах України та демонстрації принципової єдності історичного процесу в Україні та решті Європи у домодерний час.

Реферат (англ)

The study is an attempt of the complex investigation of the social interaction in Kyivan Rus period and in the late Middle Ages. The processes of social communication in various spheres and the formation of social ideas among the social elite and educated circles are revealed in the materials of the project. Based on the innovative research methodology and historical approaches the work : reconstructs the basic models of organization of social strata of Kyivan Rus and a set of social concepts of the Old Ruthenian epoch; traces the process of formation of royal identity and dynastic memory; reveals the role of material objects in the communication of ideas of power by the Old Ruthenian elites; examines the origin of socially significant Old Ruthenian texts; reveals the peculiarities of the reception of the Ruthenian chronicles in the works of Polish historians of the 15th – 16th centuries. The importance of the fulfilled project is due to the low level of research on the problems of social communication in the Middle Ages in the Central and Eastern European region. The comparison of Old Ruthenian materials with Central and even Western European ones has been carried out, as well as the tracing of genetic connections of cultural phenomena of Rus, Byzantium and Central and Western Europe. Thus, the Ukrainian component fits into the European medieval context. The accomplished project not only fills the gaps in knowledge about the past of Ukraine in the Middle Ages, but also deepens the integration of Ukrainian historiography with world medieval studies. The social significance of the project is to identify in the past models of social communication, in particular between the government and the rest of society, tracing the heredity of social traditions in Ukraine and demonstrating the fundamental unity of the historical process in Ukraine and the rest of Europe

in pre-modern times.

Індекс УДК: 94(477)

Коди тематичних рубрик НТІ: 03.19.21

6. Науково-технічна продукція (НТП)

НТП 1

Назва продукції (укр): Толочко О.П. «Хто і коли приніс мощі святого Папи Климента до Києва?» // Byzantinoslavica 79 (2021). – С. 102–117

Назва продукції (англ): O. Tolochko, “Who and When Brought the Relics of St. Clement the Pope to Kiev?”, Byzantinoslavica 79 (2021), 102–117

Очікувані результати: Методи, теорії

Галузь застосування: наукові дослідження з середньовічної історії України

Опис продукції (укр): Стаття вирішує наукову проблему появи перших християнських реліквій у давньому Києві. Головна ідея дослідження полягає у тому, що князь Ярослав Володимирович (а не Володимир Святославич, як традиційно вважалося) перевіз мощі святого Папи Климента з Криму до Києва на початку XI ст.

Соціально-економічна спрямованість НТП: розвиток фундаментальної науки, підвищення історичної освіченості громадян

Стадія завершеності НТП: опублікована наукова продукція

Впровадження НТП: Впроваджено

Строки впровадження:

Виробник продукції: ІІУ НАНУ

Споживачі продукції:

Перспективні ринки:

Права інтелектуальної власності: автор

Форми та умови передачі продукції: розповсюдження статті, виступи на наукових та просвітницьких заходах

НТП 2

Назва продукції (укр): Толочко О.П. Створення часу, конструювання ідентичності, будівництво держави: «Повість временних літ» // Historiography and Identity V: The Emergence of New Peoples and Polities in Europe, 1000–1300. Turnhout: Brepols, 2022. – С. 449–466.

Назва продукції (англ): O. Tolochko, “Creating Time, Forging Identity, Building a State: The Primary Chronicle of Rus’,” Historiography and Identity V: The Emergence of New Peoples and Polities in Europe, 1000–1300 (Turnhout: Brepols, 2022), 449–466.

Очікувані результати: Методи, теорії, Аналітичні матеріали

Галузь застосування: наукові дослідження з середньовічної історії України

Опис продукції (укр): Стаття аналізує роль початкової київської хроніки «Повісті временних літ» як твору, що відобразив створення давньоруських суспільства і державності в культурному контексті середньовічної Європи.

Соціально-економічна спрямованість НТП: розвиток фундаментальної науки, підвищення історичної освіченості громадян

Стадія завершеності НТП: опублікована наукова продукція

Впровадження НТП: Впроваджено

Строки впровадження:

Виробник продукції: ІІУ НАНУ

Споживачі продукції:

Перспективні ринки:

Права інтелектуальної власності: автор

Форми та умови передачі продукції: розповсюдження статті, виступи на наукових та просвітницьких заходах

НТП 3

Назва продукції (укр): ТОЛОЧКО О.П. КИМ БУВ «ФЕОДОР РОС ІЗ РОДИНИ ІМПЕРАТОРІВ», ВЛАСНИК КАМЕНЯ ГРОБУ ГОСПОДНЬОГО? // Medieval Rus' and Early Modern Russia. Texts and Contexts. Essays in Honour of Simon C. Franklin. London and New York: Routledge, 2023. – С. 15–27.

Назва продукції (англ): O. Tolochko, “Who Was ‘Theodore Rhos from a Family of Emperors’ the Owner of the Stone from the Holy Sepulchre?,” Medieval Rus' and Early Modern Russia. Texts and Contexts. Essays in Honour of Simon C. Franklin (London and New York: Routledge, 2023), 15–27.

Очікувані результати: Методи, теорії, Аналітичні матеріали

Галузь застосування: наукові дослідження з середньовічної історії України

Опис продукції (укр): Стаття вирішує проблему ідентифікації руського князя, спорідненого з візантійською імператорською родиною, згаданому у грецьких джерелах як власник реліквії – частки Гробу Господнього. Автор доводить, що це був син київського князя Володимира (Мономаха) Мстислав.

Соціально-економічна спрямованість НТП: розвиток фундаментальної науки, підвищення історичної освіченості громадян

Стадія завершеності НТП: опублікована наукова продукція

Впровадження НТП: Впроваджено

Строки впровадження:

Виробник продукції: ІІУ НАНУ

Споживачі продукції:

Перспективні ринки:

Права інтелектуальної власності: автор

Форми та умови передачі продукції: розповсюдження статті, виступи на наукових та просвітницьких заходах

НТП 4

Назва продукції (укр): ТОЛОЧКО О.П. «Ювілейні» освячення церков у Русі // Ruthenica 17 (2022). – С. 18–27.

Назва продукції (англ): O. Tolochko, “‘Jubilee’ Consecration of Churches In Rus’,” Ruthenica 17 (2022), 18–27.

Очікувані результати: Методи, теорії, Аналітичні матеріали

Галузь застосування: наукові дослідження з середньовічної історії України

Опис продукції (укр): Стаття розкриває досі невідому давньоруську практику ювілейного (раз на 50 років) переосвячення церков. У цьому контексті автор робить обґрунтовані висновки про дати заснування кількох провідних руських церков XI – XII ст.

Соціально-економічна спрямованість НТП: розвиток фундаментальної науки, підвищення історичної освіченості громадян

Стадія завершеності НТП: опублікована наукова продукція

Впровадження НТП: Впроваджено

Строки впровадження:

Виробник продукції: ІІУ НАНУ

Споживачі продукції:

Перспективні ринки:

Права інтелектуальної власності: автор

Форми та умови передачі продукції: розповсюдження статті, виступи на наукових та просвітницьких заходах

НТП 5

Назва продукції (укр): Арістов В.Ю. Коли і як Володимир Всеволодович став Мономахом? // Studi Slavistici XIX/2 (2022). – С. 7–26.

Назва продукції (англ): V. Aristov, “When And How Did Volodymyr Vsevolodovyč Become Monomachos?” Studi Slavistici XIX/2 (2022), 7–26.

Очікувані результати: Методи, теорії, Аналітичні матеріали

Галузь застосування: наукові дослідження з середньовічної історії України

Опис продукції (укр): Стаття аналізує згадки про князя Володимира Всеволодовича як «Мономаха» у руських текстах і печатках XII–XIII ст. Автор робить висновок про те, що ця ідентифікація князя за його життя не була загальноприйнятою. Іменування Володимира «Мономахом» у літописних та інших текстах поширюється з початку XIII ст. під впливом «відкриття» його Поучення. У власному тексті, Поученні, і печатках Володимир починає себе іменувати у 1110-х роках у контексті планів з підтримки самозванця-претендента на візантійський престол.

Соціально-економічна спрямованість НТП: розвиток фундаментальної науки, підвищення історичної освіченості громадян

Стадія завершеності НТП: опублікована наукова продукція

Впровадження НТП: Впроваджено

Строки впровадження:

Виробник продукції: ІІУ НАНУ

Споживачі продукції:

Перспективні ринки:

Права інтелектуальної власності: автор

Форми та умови передачі продукції: розповсюдження статті, виступи на наукових та просвітницьких заходах

НТП 6

Назва продукції (укр): Арістов В.Ю. Чи здійснював князь Володимир Мономах реформу престолонаслідування? // Записки Наукового товариства імені Шевченка. Том 274. Праці Історично-філософської секції. Львів, 2021. С. 39 – 56.

Назва продукції (англ): V. Aristov, “Did Prince Volodimir Monomachos reform the order of succession?”, Papers of the Shevchenko Scientific Society. Vol. 274. Section of History and Philosophy (Lviv, 2021), 39 – 56.

Очікувані результати: Методи, теорії, Аналітичні матеріали

Галузь застосування: наукові дослідження з середньовічної історії України

Опис продукції (укр): Стаття переглядає відому в науці гіпотезу про «політичний заповіт» Володимира Мономаха, який нібито визначав спадкування київського престолу на декілька поколінь вперед. На підставі ретельного текстологічного аналізу трьох літописів XII ст., які описують про відповідний період, зроблено висновок про відсутність підґрунтя у згаданій гіпотези. Натомість перша спроба визначити наперед спадкування київського престолу була зроблена дещо пізніше представником чернігівського князівського клану у Києві Всеволодом Ольговичем.

Соціально-економічна спрямованість НТП: розвиток фундаментальної науки, підвищення історичної освіченості громадян

Стадія завершеності НТП: опублікована наукова продукція

Впровадження НТП: Впроваджено

Строки впровадження:

Виробник продукції: ІІУ НАНУ

Споживачі продукції:

Перспективні ринки:

Права інтелектуальної власності: автор

Форми та умови передачі продукції: розповсюдження статті, виступи на наукових та просвітницьких заходах

НТП 7

Назва продукції (укр): Арістов В. Ю. Десятинна церква святої Софії у Києві: перегляд повідомлення Титмара Мерзебурзького // Palaeoslavica XXIX/1 (2021). – С. 89–109.

Назва продукції (англ): V. Aristov, “The Tithe Church of Saint Sophia in Kyiv: Thietmar of Merseburg’s Account Reinterpreted,” Palaeoslavica XXIX/1 (2021), 89–109.

Очікувані результати: Методи, теорії, Аналітичні матеріали

Галузь застосування: наукові дослідження з середньовічної історії України

Опис продукції (укр): Стаття пропонує перегляд відомого фрагменту хроніки Титмара Мерзебурзького, що згадує собор святої Софії у Києві у 1018 р. Автор пропонує аргументи на користь того, що під цією Софією німецький хроніст мав на увазі Десятинну церкву. У такий спосіб вдається уникнути гіпотези про «першу», невідому за іншими джерелами, київську Софію і здобути нове знання про ранній період в історії давньоруського Києва.

Соціально-економічна спрямованість НТП: розвиток фундаментальної науки, підвищення історичної освіченості громадян

Стадія завершеності НТП: опублікована наукова продукція

Впровадження НТП: Впроваджено

Строки впровадження:

Виробник продукції: ІІУ НАНУ

Споживачі продукції:

Перспективні ринки:

Права інтелектуальної власності: автор

Форми та умови передачі продукції: розповсюдження статті, виступи на наукових та просвітницьких заходах

7. Бібліографічний опис

O. Tolochko, “Who and When Brought the Relics of St. Clement the Pope to Kiev?”, Byzantinoslavica 79 (2021), 102–117

O. Tolochko, “Creating Time, Forging Identity, Building a State: The Primary Chronicle of Rus’,” Historiography and Identity V: The Emergence of New Peoples and Polities in Europe, 1000–1300 (Turnhout: Brepols, 2022), 449–466.

O. Tolochko, “Who Was ‘Theodore Rhos from a Family of Emperors’ the Owner of the Stone from the Holy Sepulchre?,” Medieval Rus’ and Early Modern Russia. Texts and Contexts. Essays in Honour of Simon C. Franklin (London and New York: Routledge, 2023), 15–27.

O. Tolochko, “‘Jubilee’ Consecration of Churches In Rus’,” Ruthenica 17 (2022), 18–27.

V. Aristov, “When And How Did Volodymyr Vsevolodovyč Become Monomachos?” Studi Slavistici XIX/2 (2022), 7–26.

Арістов В.Ю. Чи здійснював князь Володимир Мономах реформу престолонаслідування? // Записки Наукового товариства імені Шевченка. Том 274. Праці Історично-філософської секції. Львів, 2021. С. 39 – 56.

V. Aristov, “The Tithe Church of Saint Sophia in Kyiv: Thietmar of Merseburg’s Account Reinterpreted,” Palaeoslavica XXIX/1 (2021), 89–109.

Арістов В.Ю. Чи знав князь Всеволод Ярославич п'ять мов? // Ruthenica Т. 16. Київ, 2020. – С. 142–147.

О. Tolochko, "From the "Russian Jerusalem" to the "Slavic Pompeii," Eighteenth-Century Ukraine: New Perspectives on Social, Cultural, and Intellectual History, ed. by Frank Sysyn, Zenon Kohut, and Volodymyr Sklokin (Edmonton, 2022), 97–114.

Арістов В.Ю. Вчений як святий: створення академічного культу О. О. Шахматова // Історіографічні та джерелознавчі проблеми історії України. Доля історичного пізнання і долі істориків / ред. О. І. Журба. Дніпро: Ліра, 2022. С. 86–105

Затилук Я.В. «Московит безпідставно претендує на столичне місто України Київ, намагаючись відірвати його від України»: схема козацької історії в «Реляції про Київ» та у преамбулі «Конституції» П. Орлика // Український історичний журнал. – №. 6. – 2022. – С. 48–65.

Затилук Я.В. Нові відомості про ремонт Десятинної церкви в 1760-х роках (за документальними матеріалами Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського) // «Бібліотека. Наука. Комунікація. Актуальні питання збереження та інноваційного розвитку наукових бібліотек». Матеріали міжнародної наукової конференції (Київ, 3-5 жовтня 2023 р.). – К., 2023. – С. 528–531.

Затилук Я.В. Панегірик гетьману Івану Самойловичу у «Скарбниці Потребній» Йоаникія Галатовського (1676) та витоки козацьких історичних репрезентацій початку XVIII ст. // «Бібліотека. Наука. Комунікація. Актуальні питання збереження та інноваційного розвитку наукових бібліотек». Матеріали міжнародної наукової конференції (Київ, 3-5 жовтня 2023 р.). – К., 2023. – С. 941–944.

8. Звітна документація

Кількість сторінок в звіті: 96

Мова звіту: Українська

Кількість файлів у звіті: 1

9. Заключні відомості

Перелік осіб-виконавців

Арістов Вадим Юрійович (к. і. н.)

Затилук Ярослав Володимирович (к. і. н.)

Келембет Станіслав Миколайович (к. і. н.)

Кириченко Катерина Віталіївна

Толочко Олексій Петрович (д.і.н., професор, член-кор.)

Керівник організації:

Смолій Валерій Андрійович (д. і. н., академік НАНУ)

Керівники роботи:

Толочко Олексій Петрович (д.і.н., член-кор.)

Керівник відділу реєстрації наукової діяльності
УкрІНТЕІ

Юрченко Т.А.